

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΗ 4, ΤΗΛ. 30-297 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝΤΩΝ. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 30 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1939

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ

Του ΕΛΜΟΥΤ ΦΟΝ ΤΕΝ ΣΤΑΙΝΕΝ

(Δημοσιεύουμε παρακάτω μία μελέτη του Έλμουτ Φόν Τεν Στάιν για τον Ρωμανό τον μελωδό, γραμμένη απ' εμένας στα ελληνικά απ' τον Σιο. Ο κ. Έλμουτ Φόν Τεν Στάιν έχει μεταφράσει στα ρωμανικά τον Καβέρη. Τώρα μεταφράζει τον Ρωμανό τον μελωδό που, με την εδωκεία αυτή, δημοσιεύουμε στη δεύτερη σελίδα του σημερινού φύλλου μας ένα απόσπασμα από το κοντάκιό του των Χριστουγέννων.)

Κάθε φιλέλληνας, που έρχεται σ' αυτή τη χώρα, για να βρει όσο μπορεί περισσότερα ζωντανά ίχνη του αρχαίου πολιτισμού, θα βάζει μπροστά σε κάθε νέαν εμφάνιση τέχνης που συναντάει, τη διπλή ερώτηση: πώς καθρεφτίζεται εδώ μια άχτινα του ήλιου που στη γονιμώτερη εποχή δημιούργησε την αξέχαστην εικόνα του κλασσικού ανθρώπου; και πώς και ως σήμερα αυτή η σπίθα — όχι μόνο σαν αλαργινή θύμηση, αλλά σαν σωματική γειτονία; Πράγματι το περιβλήμα περιορίζεται σε μία καλύτερη κατανόηση αυτής της μυστηριώδους εποχής, που τη λέμε Βυζαντινή. Γιατί αυτή είναι η βάση κάθε ιδιομορφίας και του σημερινού Έλληνισμού, διακρίνοντας αυτό ως τη ρίζα από τη δυτική παράδοση. Και από την άλλη μεριά το Βυζάντιο είναι το τελευταίο άνθισμα του αρχαίου δέντρου, που ανεξάρτητα απ' όλες τις ξένες επιρροές, κρατάει κάτι αμετάβλητα κλασσικό.

Σε τέτοια πνευματική ατμόσφαιρα μου προέβησε τη βαθύτερη χαρά η αποκάλυψη — αν επιτρέπεται η λέξη — του μεγάλου Βυζαντινού ποιητή, του Ρωμανού. Δεν ήταν αποκάλυψη σαν του Κολόμβου. Γιατί αφού εδώ και έξι χίλια περίπου χρόνια ο καρδινάλιος Πίτρα, έβγαλε τον άγιο της πρώτης Οκτωβρίου από τον πολυαιώνιο ύπνο του στις μοναστηριακές βιβλιοθήκες, τυπώνοντας μίαν έκλεκτη σειρά τωώνων του, και αφού εδώ και σαράντα περίπου χρόνια ο καθηγητής Κρούμπαχερ αφιέρωσε την έξοχη καταπληγτική πολυμάθειά του και θερμή του αγάπη για το Βυζάντιο στη διαφώτιση όλων των σχετικών ζητημάτων — από τότε το έργο και την προσωπικότητα του ποιητή τὰ συζητούσαν και τὰ συζητάνε οι έπιστήμονες σε όλες τις χώρες.

Λείπει όμως, όπως καταλαβαίνω, η ζωντανή απόλαυση του ωραίου, που μας δίνει η ποίηση του έξω από την ιστορικήν έρευνα (αν και φωτισμένη απ' αυτή). Για τούτο βάλθηκα να δώσω στους γερμανομαθείς μου φίλους στην Εύρωπη δοκίμια από πιστές γερμανικές μεταφράσεις του Ρωμανού, που τους συγκινούσαν πολύ. Και για τούτο θα ήθελα και στους Έλληνες φίλους μου να πω λίγες λέξεις, εξηγώντας πώς βλέπω την αξία αυτής της άδικα ξεχασμένης τέχνης.

Φαίνεται σαν ένα από τα χαρακτηριστικά θαύματα του Έλληνισμού η παρουσία του ποιητή μας. Ο Ρωμανός ήταν Έβραϊκής καταγωγής, γεννήθηκε στο κέντρο του ανατολικού πνεύματος, στη Συρία, έγινε Ιερέας και ίσως μοναχός, ήρθε στην Κωνσταντινούπολη την εποχή του Αυτοκράτορος Αναστασίου (491-518 μ. Χρ.), όταν οι φανατικές φιλονικίες για τα θεολογικά δόγματα απορροφούσαν σχεδόν όλες τις πνευματικές δυνάμεις των λογίων, ενώ η ποίηση πάγωνε σε νεκρούς μύθους και νεκρά μέτρα. Και αυτός ο Έένος, ο Σημίτης, ο δόλοτελα απροπαράσκευος εφημέριος, γέννησε στο σκοτάδι της στενής εκκλησίας του, υπό νέα μορφή, μία φωτεινή Έλληνικήν όμορφοιά, έγινε ο πατέρας νέου τρόπου ύψιστά ποιητικού ρυθμού, βγαλμένου από τα βάθη τὰ παρθενικά της ζωντανής Ρωμείκης λαλιάς και φωτισμένου άπως από τις ύπόγειες φλόγες του

άθανάτου δαίμονα της Έλληνικής τραγωδίας.

Είχε, βέβαια, προδρόμους και παραδείγματα, που εδώ δεν έχουμε το χώρο να αναφέρουμε στις λεπτομέρειες. Η Συριακή ποίηση τον έπηρεάζε βαθιά και το ακμάζον τότε σε όλους τους άμβωνες Ιεροκήρυγμα του έδινε ιδέες και υποθέσεις, αλλά το αποφασιστικό το έδωσε μόνος του, δηλαδή το από μυστικό χάρισμα έμπνευσμένο δημιουργία του ωραίου λόγου.

Κοντάκιον λέγεται το ποιητικό είδος, που χωσάται ή λογοτεχνία στο Ρωμανό. Είναι κάτι σαν Ιεροκήρυγμα, ψαλμένο με ίδιους σκοπούς, που δυστυχώς γάθησαν για πάντα, μέσα στη λειτουργία, αλλά με προσωπική έλευθερία του ποιητή. Το κοντάκιον έχει μία στροφήν εισαγωγής με ανεξάρτητο ρυθμό και έπειτα μία μακρά σειρά στροφές, οικοδομημένες (που καλούνται οίκοι), όλες κατά ένα σχήμα, νέο για κάθε κοντάκι, που αραδιάζονται σαν μαργαριτάρια του Ιερού κομβολογιού σε μίαν άκροστιγίδα και τελειώνουν πάντα σε ένα στίχο, που με την άδιάκοπη επαναληψη του αναγκάζει τον άτέλειωτο εύλαβικόν ένθουσιασμό να ύπαβληθεί στο νόμο του πλαστικού και του τελείου.

Το πρώτο κοντάκι του Ρωμανού (που παραθέτουμε σε άλλη στήλη μερικές στροφές), αφιερώνεται στη γέννηση του Χριστού. Χίλια περίπου ακόλουθα, που μόλις το είκοστό μέρος τους συντηρείται στα χειρόγραφα του Άγιου Όρους, της Πατμού και άλλα, έγκωμιάζαν τη ζωή, τὰ πάθη και τον θάνατο του Σωτήρα, τις πράξεις των άποστόλων και όλων των ως τότε άγιων της χριστιανικής κοινωνίας και απεικόνιζαν τη μοίρα των πιστών και άπίστων ως το τέλος του κόσμου, στη Δεύτερη Παρουσία.

Τι νέο προσφέρει ο Ρωμανός με αυτά τὰ κοντάκια στην Έλληνική λογοτεχνία; Πρώτ' απ' όλα τη γλώσσα. Μπορεί να πει κανείς χωρίς ύπερβολή, πώς αυτός ο άνατολίτης είναι ο πρώτος καλλιτέχνης δημοτικιστής της

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2)

ANDRE SUARES

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

Μετάφρ. ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΤΖΙΝΗ

Από την πρώτη στιγμή, ξέρεi ποδ βρίσκεται ή δύναμή του. Κι' αν δεν το δείχνει ακόμη στα έργα του, προαισθάνεται το είδος της ιδιοφυΐας, που άργότερα θα φανερώσει μέσα σ' αυτά.

Είμαι πρωτότυπος, λέει περίπου, κατά τούτο: ότι μέσα μου είναι ή ανάλυση, όχι ή σύνθεση. Πάω προς τὰ μέσα κι' έρευνώντας τὰ άτομα, πληροφορούμαι για όλα.

Ένοιωθε πάντοτε αντίπαθεια για τις έπιστήμες, τις θεωρούσε ματαιές.

Η μόρφωση του άπότομο, ύπηρεζε καθαρά φιλολογική. Από μικρός έμαθε τὰ γαλλικά και τὰ γερμανικά. Οι μικροί Ντοστογιέφσκι είχαν ένα Γάλλο παιδαγωγό, που λεγόταν Σουκάρ. Στο φτωχό σπίτι του πατέρα του, ο Ντοστογιέφσκι άπόκτησε τη συνήθεια της ανάγνωσης. Και την είχε όπως πρέπει να την έχει κανείς ως το πάθος. Η σκληρότερη στέρησή του στο καλύτερο είταν που δε μπορούσε να διαβάσει. Σπουδαστής ή έξόριστος, στη φυλακή, στη Σιβηρία, από σοφίτα σε σοφίτα, σέρνει πάντοτε βιβλία μαζί του: τη Βίβλο, τον Σαίξπηρ, τον Σάλτερ, τὸ Ρακίνα, τον Νταίντε, τον Πούσκιν. Όταν δεν ζητάει χρίματα από τους φίλους του, τους ίκετεύει να του σταλούν βιβλία.

Είμαι θρεμμένος με έργα γαλλικά. Του άντικατάστησαν τ' αρχαία. Τὰ ελληνικά του και τὰ λατινικά του είναι τὰ γαλλικά. Καταβροχθίζει όλα με την ίδια όρεξη, τὸ Βολταίρο και τὸν Μπαλζάκ, τὸν Εύγένιο Σύη και τὸ Ρακίνα. Από πολύ νέος, έχει διαβάσει άπειρα πράγματα. Όσο για τους Ρώσους, τίποτε δεν άγνοεί. Σ' όλη του τη ζωή είναι περιεργός για τους αντιπάλους του, άπληστος για καθετί που δημοσιεύουν. Επικολείται άδιόκοπα τὰ ρομάντσα του Τουργκένιεφ, του Γοντζάρωφ και του Τολστόι. Παρακολουθεί όλους τους συγγραφείς, κάθε τάξης, ακόμη και τους κριτικούς. Στα μάτια του, μόνον ο Πούσκιν κι' ο Γκόγκολ έχουν ιδιοφυΐα. Την άρνείται στον Τολστόι. Άλλωστε, τὸ παράδειγμα του Γκόγκολ, που πέθανε τρελλός, τὸν παρακολουθεί.

Θεωροδν συνήθως τὸν Ντοστογιέφσκι σαν έναν άκαλλιέρητο βάρβαρο, που όλα τὰ όφειλει στον έαυτό του. Δεν υπάρχει μεγαλύτερο ψέμα. Καλή ιδέα για τους δασκάλους και τους λογίους των γραμμάτων. Κολακεδουν έτσι την ίδια τους τη βάρβαρότητα. Βρίσκουν βάρβαρη κάθε πρωτότυπη ψυχή, για να προκαλέσουν την προσοχή στη δική τους πρωτοτυπία. Ο βάρβαρος

δεν ξέρεi να μιλήσει: τραυλίζει. Ο Ντοστογιέφσκι είναι άνθρωπος μακριάς καλλιέργειας, τόσο από ράτσα, όσο κι' από διαπαιδαγώγηση. Ποτέ δεν έμεινε σε χέρσο. Το παιδί αυτό των μικροευγενών δέχτηκε άνατροφή εύγενή. Τὸ δίδαξαν από τὸ λίκνο. Ο πατέρας Ντοστογιέφσκι δεν είναι μόνο ένας άνθρωπος άσύτηρός, άπυροφημένος άποκλειστικά από θρησκευτικές ιδέες. Κι' αυτός επίσης, διαβάσει. Υπρέτησε στο στρατό. Πολέμησε ένοντίον του Ναπολέοντα. Βλέπει πέρα απ' τη συνοικία του, πέρα απ' την πόλη, ακόμη πέρα κι' απ' τη Ρωσία.

Πρέπει να ζητήσουμε τὸ Ντοστογιέφσκι εκεί που βρίσκεται: στο κέντρο της πλειάδας που αποτελεί τη δόξα του ρωσικού πνεύματος. Είναι δυό χρόνια νεότερος από τὸν Τουργκένιεφ κι' έφτά μεγαλύτερος απ' τὸν Τολστόι. Βρίσκεται λοιπόν ανάμεσα στο Τολστόι και τὸν Γκόγκολ. Γεννήθηκαν όλοι στη μυστικήπαθ βασιλεία του Άλεξάνδρου και μεγάλωσαν μέσα στα σκότη και τη σιωπή του Νικολάου. Οι πατέρες τους, όλων, είναι άνθρωποι του 1812, που άπελευθέρωσαν την πατρίδα τους και έπέβαλαν την κοσμική Ρωσία στην Εύρωπη. Η Ρωσία δεν θα ξαναβρεί ασφαλώς τέτοιους πατέρες και τέτοιους γιούς. Είταν εύγενείς, στην πνευματική έννοια της λέξης. Να είναι γόνιμος, να τὸ άπαντων της ευγένειας. Με λίγα λόγια, είναι από καλή ράτσα. Ακούραστοι στη δουλειά, πιστεύουν σε δτι κάνουν. Δίνουν με δλη τους την ψυχή. Έχουν την ασταπάτη πως είναι άναγκαίοι στην εποχή τους, στον τόπο τους, σε όλους τους ανθρώπους: στον έαυτό τους.

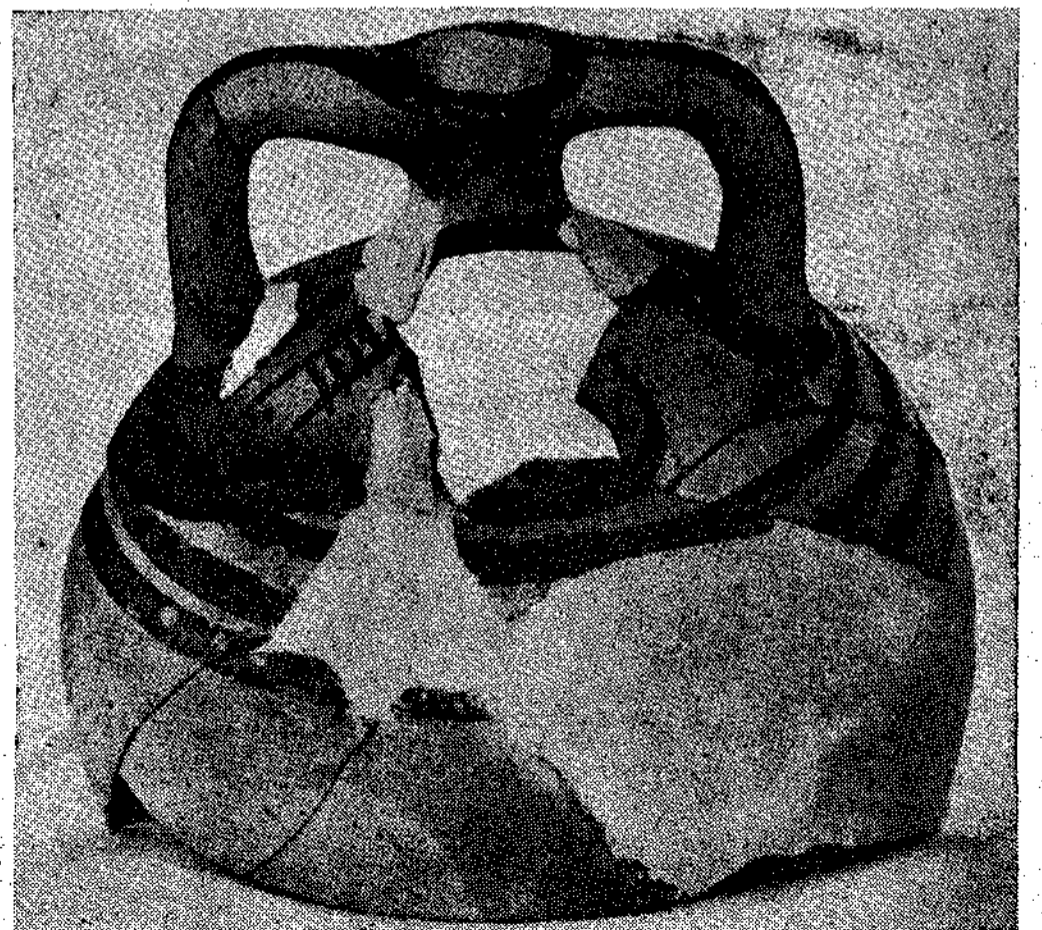
Άλλωστε, εκτός απ' τὸν Τουργκένιεφ, είναι άπότομοι, τραχειοί, σκληροί μεταξύ τους. Ο Ντοστογιέφσκι δε μπορεί να συνδεθεί στερεά με κανένα. Η καλωσύνη που έδειξαν γι' αυτόν, στην αρχή, ο Μπελίνσκι, ο Τουργκένιεφ και μερικοί άλλοι, δεν τους χρησιμεύει σε τίποτε, μήτε στον ίδιον. Όπως συμβαίνει τόσο συχνά, άγαπούσαν ένα Ντοστογιέφσκι καθ' όμοίωσή τους μέσα στο «Φτωχόκοσμο». Κι' ο άληθινός Ντοστογιέφσκι τους έξοργίζει. Είναι δυσσαρεστημένος μαζί τους που δεν έκαμαν γι' αυτόν αρκετά, ύστερα απ' όσα έκαμαν για τὸν άλλον. Η καρδιά του μπροστά στην άγάπη είναι μαζί ταπεινή και δεσποτική: Είναι βαθύτατα άπληστος. Τσακνείται με όλους τους ανθρώπους των γραμμάτων που πλησιάζει. Κανόνες: Δεν υπάρχει καλλιτέχνης με ιδιοφυΐα που να βρίσκεται σε ειρηνικές σχέσεις με τους ανθρώπους των γραμμάτων, ούτε να τὸ θέλει. Ο Ντοστογιέφσκι δε φορεί να κρατήσει ένα φίλο. Απαιτεί πάρα πολλά απ' τη φίλια, χωρίς άμφιβολία.

Μελαγχολική διάθεση! Ν' αγαπάει κανείς παραπολύ εκείνους που αγαπάει. Φοβόμαι πως ή παθητική αυτή καρδιά ήθελε να ζούν μόνο γι' αυτήν: γιατί είταν Ικανή να ζήσει μόνο για κείνους που προτιμούσε.

Σέβεται κι' αγαπά την τέχνη του. Στο κορψύωμα της θλίψης, παραδομένος μόνος στον έαυτό του, φτάνει μόνο να ύποφέρει απ' τὸν έαυτό του, τραβάει μακριά. Έτσι είναι, ή τὸν φαντάσθηκα; Στην άγάπη της τέχνης επίσης φτάνει στα άκρα: ή άρρώστεια που συνθλίβει την ψυχή. Η άρνηση να κάμει κάτι για τὸ κοινό, που να μην είναι σύμφωνο με την ιδιοφυΐα του. Στα μάτια του καλλιτέχνη, τὸ κοινό είναι ένα άναγκαίο κακό: Πρέπει να τὸ νικήσει, και τίποτε περισσότερο.

Αστρέβει την κατάσταση της δημοοργίας. Άλλά τὸ γράψιμο τὸν σκοτώνει. Γιατί βρίσκεται στα δίχτυα της ανάγκης. Άς διαμαρτύρεται πως δε θα γράψει κατά παραγγελία, ζει απ' την πέννα του. Είναι σκλάβος των υποχρεώσεων που έχει ανάλαβει. Σ' αυτό όφειλεται τὸ ότι είναι ο περισσότερο άνισος από τους μεγάλους συγγραφείς: δίνει ένα άριστούργημα ύστερα από ένα ρομάντσο συγκεχυμένο. Και τὸ άριστούργημα ακολουθείται από ένα μέτριο βιβλίο (*).

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

*Ένα πρό-Ομηρικό άγγείο που βρέθηκε στην Αθήνα σε Μικηναϊκό βασιλικό τάφο τὸν περασμένο Ιούλιο στις άνασκαφές της Αμερικανικής Αρχαιολογικής Σχολής.

(*) Ύστερα από τὸ «Έργα και Τιμηρία», δ «Παύση» 1866 και 1867. Ο «Αλιόμος άόργος» ύστερα απ' τὸν «Ηλιόμο», 1868 και 1870.

Ο ΤΡΙΠΡΩΣΩΠΟΣ ΜΑΓΟΣ

Σοφή νύχτα — και φιλόνητο, δίδαξέ μου
 δα οι μάταιοι και οι ούμοι σου και τα παραλληλογράμια
 διδάσκουν. Δίδαξε τί σημαίνει εκείνη η αποκλιση
 στο Τραπέζιο που δροβόναται κατέναντί μου.
 Και την καμπύλη του Βορείου Στεφάνου με τόν δίπλα χαρταετό.
 Πώς αναστρέφονται, νύχτα, οι άστρες σου, πώς πάνε
 μαζί με τις άδρες και με τις εποχές.
 Τόν λιγγο των στροβίλων σου, πόσο περιτέχνον
 τόν άποκρύβεις με την έπιφαση της γαλήνης.
 «Γαλήνια νύχτα» σε όνομάζουν, έσένα, τού οίστρου
 την παραφλακή. Και πράγματι, στόν άνθρωπο, που ένόσω ζει,
 τόν τρέφει ή άπατηλότητα των δονων
 φαινόμενων που προσφέρονται να τά δρμηνέψει
 όσως τού βολεϊ, παρέχει, νύχτα, μεταξέ των άλλων σκιτριών
 τό πλέον σατήριο, τήν έπιφαση της γαλήνης σου.
 «Γαλήνια νύχτα» σε όνομάζουν, έσένα; τού οίστρου
 με τ' άρρυθμια φαινόμενα, με τόν ξείριτρον άστέρα,
 λαδάκι που τροφοδοτείς τήν ζμητρια και γλυκερή
 Χριστουγεννιάτικη κανδύλα, στείλε και φέγγε μου,
 να μάθω, πού θ' άνερώ τήν σηπλιά,
 μάγος άνήσυχος, τριπράσπος, πού κατ' οικονομίαν
 συγκεντρώνω, έλλείπει άλλων, μόνος, τριπλή των κόσμων
 τήν γωνία και τις τριπλές προσφορές των συμβόλων,
 μόνος καθώς άπόμεινα να σ' έρευνώ, μόνος να δέχομαι
 τήν προαγωγή σου, σε σφαιρά που της νεκρότη ή εύφορία,
 τώρα που ψύχονται ένα ένα τά έπιστρώματα,
 και ή άπαθλίωση είναι έπικειμένη.

ΤΑ ΚΑΠΗΛΕΙΑ

Κόντηνε ή μέρα στη ροή του χρόνου' και άπελιπτικά
 μηκύνθη ή νύχτα' και ό γιονιάς είναι τραχύς και παγερός'
 ή προσομή τέλος δεν έχει' όλισθηρός ό δρόμος.
 *Ηρθε καιρός ή άπογνάφου τού Καίσαρος Αυγούστου
 να ξαναγίνει' οι κάτοικοι να διορισθούν καταλειπτός.
 Διά τόση μετακίνηση άτυχη, βέβαια, είναι ή στιγμή.
 Ταλαιωάρια τού όδοιπορού, όταν ίδιως νυχοστρατεί.
 Κόβει τό σκότος της νυχτός έδω κ' έκει στις δημισίες
 τό τζαματώ τού καπηλείου, θαμπό από λάμπα τού λαδιού.
 Τό λάδι πού κατάντησε τού καλού σαμαρείτη,
 άν κρίνω από ήχος των αδών, πού παίζουν οι έταίρες
 χρυσές δουλειές άνοιξαίνε με τούτη ή άπογνάφου.
 Οι στρατοκόποι, ή κούραση τούς έχει άφανισμένους,
 τά χιόνια ή γλώστρα, ή παγωνία. Τούς πακαρώσει ό δρόμος,
 να βρουν λιγάκι ζεστασία, φωτιά, κρασί, λίγη άγκαλιά.

Και τόσο άδιαφορήσανε στο τί διδάσκει ή νύχτα,
 στόν ψιθυρο πού ή γουρμαδιά δίδει κάτω από τ' άστρα,
 στο βέλασμα μακρυνά τ' άρνιού και στήν κραγή των πετεινών,
 πού, όταν άπάντησαν βοσκούς σ' έκτάσιες θεολογικές
 με τά όργανα να ψάγγουνε Θεό να βρουν έπί της γής
 νεογέννητο, χουχουλιστό, στ' άγυρα σταβύλου άρστικού,
 κραπιάλη καθώς είχανε κακοί θνητοί στο σώμα
 και κάπνια τού καταγαυίου, πήγαν να τούς βαρέσουν
 σε αντίθεση ως βρεθήκανε στις βλέψεις τους καθένας.

Τί έκαμε αυτός ό Καίσαρας, με τις μετακινήσεις.
 *Ωθισε τούτους τούς θνητούς σε τόσο άτοπος πράξεις.
 Και τώρα, φταίστες είτε άδδοι, θα κολαστούνε πάντως,
 θα κολαστεί ή άδυναμία εις τά καμώματά τους,
 αυτή ή κατάρτα τού Θεού, ή άβουλία τού ανθρώπου.

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ

Η ΝΗΣΟΣ ΤΩΝ ΧΑΜΕΝΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ

Ξέρω κάποιον άκρωτήριο σε μακρυσμένους πόντους,
 πού λαίλαπες τού τυραννών και φοβεροί τυφώνες,
 και βλέπει στο άνεμόδαρτο άμμογιάλι τού ένα πληθος
 παλιά ναυάγια καραβιών πού τά νερά ξεβράζουν.

Κ' είναι, ποιός ξέρει, από καιρούς πού μένουν ξεχασμένα
 στη γυμνωμένη έχταση των άμμων, κ' είναι κάποιον
 πούχουν ακόμα τών σκονιών κόμπους στούς κρίκους κ' άλλα
 με τήν πειξίδα άνάστροφα στη γέφυρα σπασιμένη.

Θέ μου! τί ήλίμη δλόγυρα τις νύχτες πού ή σελήνη
 συγγάζει ίστια και σκαριά σκελετωμένα ποχουν
 χωθεί στην άμμο τά μισά, κ' απόμακτρα φωνάζουν
 δέση από πένθημα θνεϊρα παραωχημένου θέρους.

Πέρα φιλέρημοι ούρανοι και βυθισμένοι τόποι
 σβόνουν με γκριζά χρώματα τά σύνορα τού άπείρου,
 κ' όπως θρηνούνε οι λαίλαπες στα συντριμμένα σκάφη
 πελώριο μοιάζει φέρετρο τ' άπόκοσμο άμμογιάλι.

Ξέρω κάποιον άκρωτήριο σε μακρυσμένους πόντους
 κρέπια ζωομένο, κ' άφαντες πηγινέμεν παρουσίες,
 και μόνο οι φοροφύλακες θλίψη γιομάτοι μένουν,
 πού, καθώς λές, άπ' τήν πολλή τή λύπη τους πεθαίνουν

ΜΗΤΣΟΣ ΛΥΓΙΖΟΣ

(Από τή συλλογή «Τα τοπεία τού ήμίφωτος» πού κυκλοφορεί τήν Πρωτοχρονιά).

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΘΕΑΤΡΟ

Τού κ. ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Χάρη στα καθιερωμένα ή στή-
 λη αυτή δε θ' ασυλλήβητ ή σημε-
 ρια ήν παρ'όλα τού έργου
 τού Ο'νιηλ πού έδωσε τελευταία
 τού Βασιλικού Θεάτρου. Μιά και τού
 έργου έχει κατεβεί, τού καθήκον
 στή ή στήλη θα τού έκπληρώσει
 στή δεύτερη σειρά των παρα-
 στάσεων τού.

Ο περασμένος χρόνος ήταν
 πολυθόρυβος και φορτωμένος ά-
 πό κίνηση. Πολλά θέματα άνα-
 σκόλησαν τήν κοινή γνώμη με
 τις πολύσημες καμπάνιες των
 έφημερίδων. Τά κυριώτερα: Ο
 έθιασμός της Μαρίας Κοτο-
 πολή (30 χρόνια θριασαρχικής
 ζωής), ή μετάβαση τού Βασιλι-
 κού Θεάτρου στην Άγγλία και
 τήν Αίγυπτο, ή ίδρυση τού πρώ-
 τού «Λοιατος Θεάτρου» και ό
 έργοις τού άγγλικού θιάσου
 «Ολντ Βικ στην Άθήνα.

Αν έξοουμε αν στην ουσία τά

ΧΩΡΙΣ ΔΟΛΟΦΟΝΟΥΣ

Από μία κριτική τού κ. Γομπ-
 στερ «Ένας μεταφράσομε πιατά τό
 παρακάτω άπόσπασμα:
 «Ο Νεγκας είναι γυμνο, άλλα σε
 πολλά πράγματα είναι πολύ πύ-
 λωτο άπ' αυτός πού φορούν περι-
 σσότερα ρούχα — και είναι άπορρο-
 μένως να κούβαλουν μαζί τους πο-
 σάβια. Ο Νεγκας ζού σε μία λο-
 φιδών πολιτεία τού Άσοσι, πού ει-
 ναι βορειοανατολικά από τή Βεγ-
 γαλία.
 Για τήν μεταθανάτια ζωή έ-
 χουν τις δικές τους ιδέες. Ο Δρ
 Χάιμεντροφ ρώτησε έναν σοφό γέ-
 ρο: «Όταν πεθαίνε: καώς τί πε-
 τεύετε ότι τού συμβαίνει;»
 «Οι νεκροί πηγαινούν σε μία μα-
 κρυνή γή, όπου τούς καρτερεί στην
 είσοδό της ό Μόγιουσσινγκ για να
 δώσουν οι έκείνους πού έζησαν μία
 καλή και δίκαιη ζωή σ' ένα διαφο-
 ρό μέρος και τούς άλλους — τούς κλέ-
 φτες, τούς κακούργους — σ' ένα κα-
 κότοπο. Οι τελευταίοι τόν φοβούν-
 ται πολύ και στο έζης προσπαθούν
 να είναι καλοί...»

Σ' ένα άλλο όρεινο χωριό ό Δρ.
 Χ. ρώτησε τί θα γίνονταν αν δυό άν-
 τρες μάθωναν καί ό ένας σκότωσε
 τόν άλλον.
 «Κόρις!» ήταν ή άπάντηση. «Εί-
 δα πολλούς θριασμούς να γερίζουν
 τις άποθήκες μου. Αλλά τά φουνι-
 κέντρα δεν ήπλησαν όταν είμουν νέ-
 ος — άλλα ποτέ τά μάτια μου δεν έ-
 χουν δει μία τέτοια τρέλλα. Δεν έ-
 ρω τή θά συνέβαινε γιατί οι ποτέ-
 ρες μας δεν ήσαν έμμε μιλήσει ποτέ
 για τέτοια πράγματα.»

«Αλλά δεν μπορεί να συμβεί να
 θάλει κάποιος φωτιά στο σπίτι τού
 γειτονά του; Τί τόν κάνουν αυτόν;»
 «Τί θά κάνουν αν έχει τήν
 κακή τύχη ή φωτιά να ξεγλυκιστή-
 σει από τά χέρια του; Μά τό μόνο
 πού μπορούμε να κάνουμε είναι να
 βοηθήσομε στο χτίσιμο ενός και-
 νούργιου σπιτιού.»

Οι άλλοι κούνησαν έπιδοκιμασι-
 κά τό κεφάλι τους. Ναι, όλοι θα θο-
 ηθόσαν. Αλλά μόνο θα έκαναν. Δεν
 τούς πέρασε ούτε στιγμή ή ιδέα ότι
 θα μπορούσε κανείς να έχει θάλει
 από σκοπό τή φωτιά. Ναι, θα θο-
 ηθόσαν μόνο στο χτίσιμο ενός και-
 νούργιου σπιτιού!

πράγματα άλλαζαν καθόλου
 κ' αν στό βάθος ή καλλιτεχνική
 μας έκφραση έπαυε να βασίλει
 στόν πλούτο και τό έξωτερι-
 κό ζήτησος, όπως πλαστέρα
 διαπιστώσαμε πέρυσι. «Ότι δια-
 σθανάμοστε, ώστόσο, τήν ανάγκη
 πρds μία άνάλογη και πνευμα-
 τικότερη στροφή, είναι άναμφι-
 σβήτητο και παρήγορο για τά
 καλλιτεχνικά μας πράγματα. Ο
 «Έλληνας είναι στο βάθος γερός
 και ντόπιος, έτσι πού, όσο κι
 αν ζυμωσθεί από έξωτερις τούς
 ξενόφρονες καμώματα, στο τέλος
 δε μπορεί παρά ν' άνεκτήσει ήν
 έαυτού του και θά τόν βρει. Φτά-
 νει να μάς άφήσουνε οι άλλοι
 άειλίτικοι τριασμοί τών και-
 πόδωρο. Ας είμαστε όμως αλ-
 πιδόσοι.

Θέτος ή έλληνική παραγωγή
 δεν έβωσε στο θέατρο έξαιρετι-
 κά ποδύματα. Αυτό δεν εξαίρου-
 με αν όσείλατε σε άληπτή φτώ-
 για ή στο ότι τό ενδιαφέρο όλων
 των θεατοίκων όργανισμών είχε
 περισσοσθεί από διάφορα άλλα
 πράγματα. Έκτός των ταξιδιών
 τού Ρουθ Θεάτρου στο έξωτερι-
 κό ή Μασίκα μαζί με τόν όρτα-
 κό της εννε ν' αντιπροσωπεύει και
 τήν άμνηστική τού σκηνοθέτη
 της κ. Γιαν. Σαουαντίδη, όστερα
 από τήν πρόσκληση στο θέατρο
 της σάν σκηνισθέτη τού κ. Κούν.
 Η κ. Άνδρεάδη δεν έχει δείξει
 ός τόσο κριμαία συνείδηση στο
 έλληνικό έργο κ' έτσι δεν ή-
 ταν αυτή πού πεποιμένα να θο-
 ηθήσει στο παρουσιασμά τού.

Ο Άουουόπουλος έπαυσε πού
 καιρό να ενδιαφερόται για όλα
 και ήττοσε από μία άποκαρδιω-
 τικά άποτυχημένη πινάκισση ά-
 είώσαν με τήν «Μισάνθροπο»
 τού Μολιέρου, μένει θεληματικά
 και έπίμονα στο πειρατικό της
 καλλιτεχνικής μας ζωής. Τό «Με-
 ράκι τού Άογοντα» τού κ. Κα-
 τήφορ και ή «Αίθουσα άναμνη-
 σής» τού κ. Λιδωρίκη ήταν τά
 δυό καλύτερα έλληνικά έργα
 τής χρονιάς, πού παρουσιάστη-
 καν με κάποιες αξιώσεις κ' ύ-
 στερα ή κομωδία τού κ. Καγιά

«Τιμόνι στόν έρωτα» πού έπιασε
 στα γερά χάρη στο Λογοθετίδη,
 τή Μιράντα και τό παίξιμο τών
 ήθοισών της Μαρίας, μία κα-
 λογραμμένη φάρσα τού κ. Σα-
 κελλορίδη κ' ένα έργο τού κ.
 Τσουμπρή.

Ξεχωριστά άπ' αυτά, τά θε-
 ατικά μας ήταν άρκετά πλού-
 σια σε έργα τού ξένου, πα-
 κλιού και σύγχρονου δραματολό-
 γου, άντιπροσωπευτικά και αξιο-
 πρόσχετα. Σαίξπηρ, Μολιέρος,
 Σέρβαντ, Ίμπεν, Μυσσε, Ουά-
 λτερ, Πρίσλεϊ, Μόμ, Σαμπύ, Ο-
 μπέ κ. ά. Άπό τήν άμνηστική
 σκηνηκής έρημνίας, έμιασε τή
 προερωμένη να ξεχωρίσομε
 πρώτα-πρώτα τις παραστάσεις
 τού Ντόν Ζουάν, από τό θεατρο
 της Μαρίας και τών δυό έρ-
 γων Μολιέρου, «Ζωρζ Νταντέ»
 και Μουσέ. Τά κατορία της
 Μοσιάννας» από τό θεατρο Κατ,
 «Άνδρεάδη, πού δόθηκαν με σκη-
 νισθεία τού Γιαννούλη Σαουαντί-
 η. Ο Ν. Χατζηκωνσταντίνου-Γκίκας
 έβωσε τού πνεύμα του και τόν πο-
 λιτισμό τού στα σκηνηκά τής
 πρώτης κ' ό Βοσκώλοπουλος, ξε-
 γυρμας από τό Παρίσι, τή γάση
 τού και τό ταλέντο του στη δει-
 γνερη. Άκόμα ποσέπει να σημειώ-
 σομε τό ελεφετέομα από τήν
 καταθλιπτική ποσάθεση τού τών
 τελευταίων καιρών, τού Βασί-
 κού Θεάτρου, πού γίνθηκε με τις
 τελευταίες σκηνοθεσίες τού κ.
 Μουζενίδη. Τό θέατρο τής Μαρ-
 ίας Κοτοπολή δεν μπόρεσε να
 βρει άκόμα τό δρόμο του με τή
 συνεργασία τού κ. Κούν, πού δε
 φάνηκε ως τόσο να υιοάζει μία
 κατεβήσση στην καλλιτεχνική
 του έκφραση.

Έγιναν κ' έφέτος παραστά-
 σεις άνοσίου δόματος από τό
 Βασιλικό Θεατρο κ' άπ' τόν κ.
 Καουζή στο Στάδιο, πού δεν έλ-
 λάζουν καθόλου τήν γνωστή
 στούς άναγνώστες μας άποψη
 τής στήλης αυτής.
 Αλλά με βιαστικές γραμμές
 είναι ή άπολογισμός της χρονιάς
 στο θέατρο μας. Με πολλή κί-
 νηση, με δράση, πού μπόρου να
 σε κάνουν να έλπίζεις.

ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

Ο Μοσιάνι στο μαλλέτο «Εκταξέ Παριζιάν»

ΤΙ ΕΙΔΑ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

ΤΟΥ ΖΑΚ ΤΙΜΠΩ

«Ο Ζακ Τιμπώ, ό διάσημος Γάλλος δι-
 ληστής, ό τόσο γνωστός κ' άγνωστός
 στο Άθρηναίο κοινό, έκανε τόν πα-
 ροικείο μύθο με θροισματική πα-
 ροισία στην Έλβετία. Ο μεγάλος
 αυτός καλλιτέχνης, πού δεν πούε να
 άγωνίζεται άποφρασα έξω από τά
 σύνορα τής πατρίδας του, για τή
 γαλλική μουσική, δημοσίεσε σε μία
 γαλλική έφημερίδα τις ταξιδιωτικές
 του εντυπώσεις.»

Ταξιδεύω πολύ σε καιρό ελεύθε-
 ρας. Δεν περνάει μήνας, πού να μην κά-
 νω κανένα ταξίδι στην Εύρώπη ή
 άλλο, με τή θερμή επιθυμία να
 κάνω να γνωριστεί καλλιτέχνη έ-
 κείνα πού ό κόσμος άμελλοσε έκεί-
 να πού δέ κούσε χρόνια και πού
 πριν από πνήματα χρόνια και πού
 πόρα τό θεωρεί σαν μία από τις
 μεγάλες τού πνευματικής ηγής:
 «Τή μουσική όμη της Γαλλίας».

Λίγες άποσκευές και πολλά έπι-
 χειρήματα, να τί πάρω μαζί μου
 όταν άνεβαίνω στο τραίνο ή στο
 βατόρι.

Δεν είναι πολλός καιρός πού ή
 Αμερική, ό Σκανδιναβικός χόρος, ή
 νότια Αφρική κ' άλλα μέρη προ-
 καλούσαν τούς Γάλλους καλλιτέ-
 χνες με τό σταγονόμετρο. Κι' έ-
 ται αυτοί ξεμπαρκάρανε με μακρο-
 γυγής από τήν γαλλική έπίσημη
 για να πείσουν κάθε μέρα σάλες γε-
 νιάς, μία ύπερτιμημένα από πριν
 στη γλώσσα προκατάληψη: «Δεν ύ-
 πάρχει μουσική ή της Γαλλίας...»
 «Και τί μουσική έχει ή Γαλλία;»
 τέλος ενός ρεσιτάλ, τού φημύ
 Λοιπόν, άνήσκα στην άρχή και στο
 τέλος ενός ρεσιτάλ, τού φημύ
 κού Θεάτρου, πού γίνθηκε με τις
 τελευταίες σκηνοθεσίες τού κ.
 Μουζενίδη. Τό θέατρο τής Μαρ-
 ίας Κοτοπολή δεν μπόρεσε να
 βρει άκόμα τό δρόμο του με τή
 συνεργασία τού κ. Κούν, πού δε
 φάνηκε ως τόσο να υιοάζει μία
 κατεβήσση στην καλλιτεχνική
 του έκφραση.

«Έγιναν κ' έφέτος παραστά-
 σεις άνοσίου δόματος από τό
 Βασιλικό Θεατρο κ' άπ' τόν κ.
 Καουζή στο Στάδιο, πού δεν έλ-
 λάζουν καθόλου τήν γνωστή
 στούς άναγνώστες μας άποψη
 τής στήλης αυτής.
 Αλλά με βιαστικές γραμμές
 είναι ή άπολογισμός της χρονιάς
 στο θέατρο μας. Με πολλή κί-
 νηση, με δράση, πού μπόρου να
 σε κάνουν να έλπίζεις.

ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ

Ο Τζόν Ράιτ, στόν ρόλο τού Ουέλλου και ή Έβρα Κούρ, στόν ρόλο της Δεισιδαιμό-
 νιας, στην όπερα τού Βέρνι «Ουέλλου», όπες καίτηρες στο Λονδίνο στις 7 Δεκεμ-
 βρίου. Είναι ή πρώτη όπερα πού παίζθηκε στο Λονδίνο έπειτα από άρνηση ό πάλαιος

μαία σ' όλα τά συμφωνικά στρατό-
 πεδα. Λοιπόν, ζτι σπείρομε τόν
 κάρο της ερήνης, θά τό θερίσομε
 τώρα στόν πόλεμο. Μά δεν πάει να
 σκόλο, επειδή τό θέρισμα θάνα
 αυτός καλλιτέχνης, πού δεν πούε να
 άγωνίζεται άποφρασα έξω από τά
 σύνορα τής πατρίδας του, για τή
 γαλλική μουσική, δημοσίεσε σε μία
 γαλλική έφημερίδα τις ταξιδιωτικές
 του εντυπώσεις.»

Οι άντιπαλοί μας μεταφέραν τή
 μουσική τους στο έπίπεδο των ούρα-
 νών λαοκίτων και των πνευματι-
 κών άποκαρσιών να πνεύματα,
 τής ψυχής, τις καρδιές, να πνεύματα,
 τής συνείδησης, με τό Σοφιστήρι
 των Μπετόβεν — έτσι θα σπαταλώ-
 σαν και λιγότερη ενέργεια — ζα-
 πολύσανε στην Εύρώπη ξεχωριστά
 και μόνο εσφοντά.

Ας έπωφεληθώμε και γρηγορά
 τά τρέσομε στα πιάνα, στα βιολιά,
 στα βιολοντσέλα, στα φλύτα. Ας
 πάμε τό γαλλικό πνεύμα, γυμνό
 από κάθε σκόλο, — δεν έχει άνάγ-
 κη εύτυχώς από τέτοιο πράγμα —
 τό άπομακρυσμένα μέρη της Γης.
 Γι' αυτό θέλησα κ' ενν να κάνω
 βασισμένο μάχη Άλο θέρμη κ' έν-
 σω και μία καρδιά πού δεν άνάγ-
 κη κερδήσει άκόμα από τήν ύπόθεση
 της έλευθερίας. Δυό στίτες μ' έσπαρ-
 η. Η δεύτερη είναι ότι ή μητέρα
 μου, πού δεν ήν γνωστή, άπό έ-
 μωνα ενάμιση χρόνο έταν πένθε-
 να, πού κέρη ένοχ γιατρός τού Λιμό-
 γωνής. Δεν ύπάρχει λόγος, πού φαι-
 νεται να έπεκταθώ πάνω σ' αυτό τό
 γεγονός. Μιλείς ιοναγό τού Έβρα
 και κάτι άκόμα. Έχω δυό γυιούς
 στο μέτωπο. Ο ένας είναι ύπολογο-
 γός κ' ό άλλος λοχίας. Κάνουν τό
 καθήκον τους. Θά κάνω κ' ενν τό
 δικό μου. Άλλωστε, έχω κιάλας
 άρχισ, άπό νυρίω από τήν Έλ-
 βητία, όπου έβωσα πολλά ρεσιτάλ,
 και μουσική τής Γαλλίας. Απ' τήν ύποδοχή πού μου έγινε σ'
 ρεσέ τις πόλεις, δεν έχω να πώ πα-
 ρά αυτό: ότι όλη αυτή ή έκδήλωση
 τού ένθουσιασμού ήταν μία τρανή
 άπόδειξη εύγνωμοσύνης και άγάπης
 για τή Γαλλία. Αιτίες οι φωνές πού
 άνέβαιναν από τις γεμάτες σάλες
 των συναυλιών δεν άπευδύνονταν
 τόσο στο βιολιστή, σοσ στόν Γάλλο
 Δέν θά προσέθεω τίποτα, σ' αυτό
 πού είναι γνωστό, σχετικά με τόν
 έλβετικό στρατό, πού είναι πολύ
 καλά οργανωμένος και πλούσιος σε
 μυθραλλιοφόλα, σε μηχανήματα ά-
 ντιτανας, σε όπλα κ.τ.λ. Άναρωθί-
 να άρθρα και μελέτες δημοσιεύτη-
 καν σε στρατιωτικές έπιθεωρήσεις
 και έφημερίδες με θέμα αυτό τό
 γήνα ή θριαμβεύσει ή γαλλική ση-
 στρατό, πού είναι με μία λέξη κα-

«Αν έπιμνω σ' αυτές τις δυσκο-
 λίες, πού συνάντησαν τόσο συμπα-
 τριτές μου καλλιτέχνες, πριν από
 λίγο μιά καιρό, για να έπιβώλο
 τούς μουσικούς πού τιμάνε τή Γαλ-
 λία — και πού τόρα υιοθέτησε όλος
 ό κόσμος — είναι για ν' άναμετρή-
 σο και να ξεγήσω καλύτερα τό
 άκόλοουθ φαινόμενο: έμεις οι Γάλ-
 λοι καλλιτέχνες στόν καιρό τής ει-
 ρής κάναμε έναν φλογερό πόλεμο
 στρατό, πού είναι με μία λέξη κα-

«Αν έπιμνω σ' αυτές τις δυσκο-
 λίες, πού συνάντησαν τόσο συμπα-
 τριτές μου καλλιτέχνες, πριν από
 λίγο μιά καιρό, για να έπιβώλο
 τούς μουσικούς πού τιμάνε τή Γαλ-
 λία — και πού τόρα υιοθέτησε όλος
 ό κόσμος — είναι για ν' άναμετρή-
 σο και να ξεγήσω καλύτερα τό
 άκόλοουθ φαινόμενο: έμεις οι Γάλ-
 λοι καλλιτέχνες στόν καιρό τής ει-
 ρής κάναμε έναν φλογερό πόλεμο
 στρατό, πού είναι με μία λέξη κα-

«Αν έπιμνω σ' αυτές τις δυσκο-
 λίες, πού συνάντησαν τόσο συμπα-
 τριτές μου καλλιτέχνες, πριν από
 λίγο μιά καιρό, για να έπιβώλο
 τούς μουσικούς πού τιμάνε τή Γαλ-
 λία — και πού τόρα υιοθέτησε όλος
 ό κόσμος — είναι για ν' άναμετρή-
 σο και να ξεγήσω καλύτερα τό
 άκόλοουθ φαινόμενο: έμεις οι Γάλ-
 λοι καλλιτέχνες στόν καιρό τής ει-
 ρής κάναμε έναν φλογερό πόλεμο
 στρατό, πού είναι με μία λέξη κα-

Μέσα στοίς τέσορες τοίχους, θά-
 πρεπε να δείτε και ν' άκούσετε τούς
 κατοίκους της Γενεύης, όταν μιλού-
 σαν για τή θαυματουργή άνόρθωση
 της Γαλλίας, παρ' όλο πού τούς
 συγκρατεί ό σεβασμός της οδτε-
 ρότητας τους σε μίαν έπιφυλακτικό-
 τητα πολύ φυσική. «Η Γαλλία κατέ-
 χει, μού επε ένας άπ' αυτούς, μίαν
 άθραστη τέχνη, για να κάνει θάυ-
 ματα. Είναι πάντα στο θθος όποιου-
 δήποτε γεγονόςτος και μάλιστα τε-
 λευταία μιά έβωσε μία τρανή από-
 δειξη γι' αυτό.»

«Όσο για μένα, στο πεδίο τής
 δράσης πού μού έχει δοθεί θα πη-
 γαίνο σοσ συχνά χρειάζεται να
 εργαζομώ» τήν ψυχή της Γαλλίας
 στόν βασιμαστώ από μικρό τόπο,
 πού μάς άγαπάει και μάς καταλα-
 βάνει.

Μετάρω: ΚΑ. ΑΡΑΠΙΔΟΥ

ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Σε φερασίν άγέρωχη φρεγάτα,
σε πλάω π' όλο γιούλια ήταν και κρίνοι,
σαλπάρουν, πρωτοτάξιδα τά νιάτα,
ξαφνίζοντας τού πόντου τή γαλήνη.

Νερόδες άφρογένητες τ' άγόρι
 ξεπροβόδου, τό στεριανό λουλούδι,
 πού στέκεται, φιγουρά όρθή, στην πλώρη
 τούς πόθους τού άρμονίζοντας τραγουδι.

Φλουρι κάθε Σειρήνα από τή ζήλια,
 φυσιοματά τόν πόντο άναστατώνει.
 Κι' ό νέος τραγουδιστής τήν κάθε τρίλια
 τ' άνέμου, στη φωνή τού ένορχηστρώνει.

«Ας βόγουν τ' άμυπόταχτα στοιχεία'
 δε με βολεϊ ή μονότονη γαλήνη.
 Τόν πλόω θά μού μάθει ή τρικυμία
 τού πλόωστο τού τραγουδι μου να γίνει.

Κι' άπ' τό βυθό, νησάκια κοραλένια
 θ' άναδυθούν, στο μουσικόν άγό μου,
 Αιθέρια, γή, γλαυκή, παραμυθένια
 να ύποδεχτεί τ' όνειροκάβα μου.»

Δέν είξερε πώς όλοι ξεκινούνε
 σ' όμοια χρυσή, γυμναστική φρεγάτα
 και τά λευκά πανιά πού φτερουγούνε
 έφημερο είναι δώρο από τά νιάτα.

Τώρα κ' αυτός, σε κάποιο βραχονήσι,
 έρημο κ' άγριο, θάχει ναυαγήσει.

ΑΓΡΥΠΝΕΣ ΝΥΧΤΕΣ

Τά βλέφαρά μου ύπνος δε λέει να κλείσει.
 Τρυγόνια είν' ή ψυχή μου, όρφαναμένη
 πού τό γλυκό τό θρήνο δε χορταίνει'
 και τών ματιών μου εστέρεψεν ή βρύση.

Μ' όση λαχτάρα χαιρούνται τό φώς
 οι εύτυχημένοι, θέλω τό σκοτάδι.
 Γιατί μονάχα στ' άπαλό τού χόδι
 τή μάσκα άφίνει ό πόνος μου ό κρυφός.

Κι' οι στεναγμοί πού πνίγω μες' τό στήθος,
 τώρα π' άνθρώπου αυτή δεν τούς χορτά,
 ποιά τά νύχτας μελωδολογικά,
 στην κάμαρά μου ξεπολυούνται πλθθος.

Μονάχα ό νοός δε θέλει να λυγίσει:
 Τόσο άγώνας, Θεέ μου, κ' έχει μείνει
 λάφυρο μόνο, ή άδεια τούτη κληίη!
 Τά βλέφαρά μου ύπνος δε λέει να κλείσει.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΣΤΙΣ ΚΡΙΣΙΜΩΤΕΡΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Του κ. Γ. Μ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗ

«Έχει καθιερωθεί π.ά., κάθε τρεις μέρες, πού ο καινούργιος χρόνος χτυπά τις πόρτες μας, να μάς φέρει τις ελπίδες, τις προσδοκίες, αλλά και τις αγωνίες του, όταν μάλιστα γιβαίνει να έρχεται να περιβάσει τόσο δραματικές, δσον φετεινές, εκείνοι πού καρακοιθούν κάτω πού στενά τή γυτοεχνική ζωή του ποπου κι' ουν ανάλαβει το έπιμογοθ ό-υ και άχαριστό έργο να κατα-πύχουν το κοινό για την κινή-η του βιβλίου, να επιπειρούν-ά συνοπτικήν εξέταση της φι-ολογικής παραγωγής όλοκλη-ου του χρόνου πού πέρασε. Βνά-γνας, μ' αυτό τόν τρόπο, τώ-ωστά συμπεράσματα από το-αρεθόμ, πού θα γίνουσε κιάλας-ι όδηγητρες κατευθυνουσες για μέλλον. Καθώς κάθουαι μπρο-τό πού γραφείο μου, γεμάτο-τό πλάθος καινούργια, κωπ ά-όμα, βιβλία, πού ή ματιά μου-ε χαϊδεύει με τή στοργή τού-ακατικού βιβλιοφίλου, κι' έτοι-άζομαι να γράφω τού κατε-πευλωμένο σεβασμό στις προ-σθείες αυτές, πού φανερώνου-όχο, έπιμονή και πίστη στις ι-καυτότητες τής φύλης μας να κα-ακτήθει με τά ίδια της μέσσα-ή θέση πού της αξίζει μέσα στο-ενικό πολιτικόμ της ανθρώπι-πιας, αναθυμομαία σθελά μου-όν ένθουασαόμ πού με φλογί-ων άλλες χρονιές, όταν κατα-αυμόνιουα με τού δύσκολο αυτό-όγο, και δίχως να μπορώ να τό-υποπόσια, αίσθάνουαι άλας μου-ις σκέψεις να θαλώνουται και-ε σ' απρόνοιαι γύρω από μια και-οναδική λέξη, πού βρισκεται-ήμερα πού γελάω, στο νόο και-ήν καρδιά όλων τών ανθρώπων-ής ύψηλου, τή λέξη πού ό έμεις-Είμαι μερικά πράγματα τό-ων άλλαξένδετα μεταξύ τους-ού δεν μπορείς να σκεφτείς τό-α, δίχως να συνοδεύεται άνα-λασπασα από τού άλλο. Έτοι-ακατά τιά κοινοτοπία να πού-ε ότι ή άνηση της τέχνης σ-εαν τόπο προϋποθέτει μίαν όια-η και ελρηνική ζωή, πράγμα-ού δεν γίνεται, βέβαια, στις μέ-ρες μας. Άμέσως μετά τή έ-ρηση τού καινούργιου πολέμου,-ού ό προβλήματα γιά τή έ-ρηση και τή επακόλουθα τήν έ-ρησι-τόσον άντιφατικές, όο και-αυρακτικές, κάθε σκεπτόμενος-θρωπος έμίσους πού έπιτακτι-ά από όποι-υποθέσει άλλη στυ-η να όρθώνουαι μπροστά τού-αυόμενα ερωτήματα, πού άπαι-αύουσαν μίαν άμση απόκριση. Η-οσίση τού ερωποακούό πολιτι-ού, πού υποβοηθού από άρκετά-υνία, έξοπισαν επί τέλους σ-ή της τής έντασης. ΟΙ σκοτεινές-εμάσεις τού ολέθρου και τής-αταστοφής, σέρνοντας πίσω-τους τήν έρημωση και τόν άφα-υμό, ήρθε ή στιγμή να δώσου-η τή μεγάλη τους μάχη με τού-πνεύμα, τού παντοδύναμο και ζω-ονόνο, πού δίχως τήν καθοδηγή-η πού ό κόσμος δεν θα ήταν πα-ά έκανε ζοφερές τόπος, όπου ό-ευσάσητος νόμος της ζουγιάλας-ε άλλες εποχές καταραμένες-κι' άλληλοήτες. Η έλπίδα γιά-μια καλύτερη αβριο όλοένα-και περισσότερο λιγοστεύει, ένύ-τό κοσποθλιπτικό παρόν δεν αφή-νει κανένα περιθώριο ήμτε γιά-πνευματική δράση, ήμτε γιά ά-νηση της τέχνης, ή γιά άπερι-σπαστη καν σκέψη.

Μέσα σέ τέτοιες συνθήκες, έ-νας άπολογισμός της λογοτεχνι-κής παραγωγής τού χρόνου πού-έσσε, όο πλούσιος κι' άν έι-νηται, δε μπορεί παρά να προκαλεί-αβερές σκέψεις. Ίδιαίτερα μά-

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ "Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΨΩΜΑ"

Του κ. ΑΛΕΞΗΣ ΣΟΛΩΜΟΥ

Τού Μαρσέλ Πανιόλ έχουμε δει στην Ελλάδα τις πρώτες κινηματογραφικές άποίσεις — δηλαδή, πρής άπελοπαικτικές ταινίες, — του «Μάρσιου» τής «Φωλή» και τόν «Τοπάς», τυχνηκή αυτή παραγωγή, ή τόσο πολυπληθής όσο κι' έκλεκτή, πού είδε τό φός σ' τού διάστημα τού 1939 και μάλιστα μετά τή μοι-ραία τούτη είχε στριβίει όλες τις ελπίδες της και τήν τυγόν δύνα-μη της. Από τρεις μήνες τώρα, ή τραγική μοίρα της νέας γενιάς τών δημοιουργών μας τονίστηκε κιάλας έπιανευλιμένα και ζω-ογραφιστική με τή πιδ ζοφερά-χρώματα, τόσον όποτε να περι-τ'είει σήμερα να επαναλάβου-η τή έλ-βερή έκφορά τών έπιπόων-της. «Όπόστο, δεν είμαστε με-ίς εκείνοι πού θα κηρύζουμε τήν ά-ποποίησηση. Ο άγώνας, μέσ-α εκείνοι πού ό κηρύζουμε τήν ά-ποποίησηση. Ο άγώνας, μέσ-α στον ένογενικό στίβο τών πνε-υματικών, όλες σ' αυτές τις προ-σπάθειες σαν τή μοναδική και ή-ρωική μέσ' τήν άπεγνωσημένη της έπιμονή, αντίβραση τού πνεύμα-τος ενάντια στις ζοφερές δυνά-μεις τής βίας πού τό καταπιέ-ζουν, άπειλούντας να τό έξαφα-ρισουν από τού πρόσωπο τής γής. Είναι ό καλύτερος τρόπος πού άπομένει στό πολιτισμένο κρά-τι, όσα, μέρι τή στιγμή, έχουν άπομένει έξω από τήν τρομαχ-ή σφοδρή, να διαδηλώσου-ν τόν άποτραπισμό τους γιά τόν άσεφακότνο σπαργμό τών άν-θρωπων και να διατρανώσου-ν τήν πίστη τους στις αιώνιες ή-θικές και πνευματικές αξίες, πού δίχως αυτές ό πολιτισμός θα ή-τανε μια κούφια λέξη. Κι' είναι, ακόμα, ή μόνη παρήγορη νότα, στό άλλεπάλληλα άνακοινωθέν-τα τών διαφόρων μετώπων, πού δεν μάς κεντούσε μονάχα τ' άν-θρωπιστικά μας αίσθηματια, γιά τό μεγάλο δράμα πού παίζεται στο μέρες μας, άλλα μάς προ-καλίσει και τήν πιδ στυγνής άπονοήτευση. Είναι ένα κήρυ-μα ασιαιοδοξίας, ζωοφορό και-δροσερό, πού έρχεται στην κρι-σιμότερη καμψή τού πολιτισμού τής ανθρωπότητας. Και γι' αυτό άκριβώς, περιμένοντας πάντα με ήρεμη συνείδηση, ό τίποτος κι' άν πρόκειται να συμβεί σ' τόν κό-σμο, άφοδ άλλως, καμψά δύ-ναμη δεν είναι ικανή ν' άλλάξει τήν πορεία της Ιστορίας, άς έπι-φεληθόμμε από τή ζωονόμο πηή της τέχνης κι' άς δοίμμε στό πα-ράδειγμα της τού καθρέφτισμα-των ίδιων μας υπογραφώσεων και-καθηκόντων. Θα είναι ένας φόρος τιμής, άλλα και μιά έπιβαλλό-μενη στή άπάντη άπέναντι σ' όσου-ς άγωνίζονται να περιώσουν ό τι-καλλίτερο έχει άπομένει σ' τόν-όμοιο.

Γ. Μ. ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

"ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΕΜΕΙΝΑΝ,"

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

"ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΡΙΖΕΣ"

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΑ ΔΩΡΑ ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡ ΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΑ

ΑΛΕΞΗΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΣΑΝΑΤΟΡΙΟ

—Μιά παραδρομή

—Μια διαλέξη

—Μάρκος Τσαμζώκος

—Καθ' Εξοχήν "Ελληνικό Βιβλίο στην 'Αλεξάνδρεια"

—Βασιλικό Θέατρο

—Θέατρο Μαρξίας Κοτοπούλη

—Νέα βιβλία

—Ποίηση

—Θέατρο

—Διαφορά

—Περιοδικά

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Μια διαλέξη

—Μάρκος Τσαμζώκος

—Καθ' Εξοχήν "Ελληνικό Βιβλίο στην 'Αλεξάνδρεια"

—Βασιλικό Θέατρο

—Θέατρο Μαρξίας Κοτοπούλη

—Νέα βιβλία

—Ποίηση

—Θέατρο

—Διαφορά

—Περιοδικά

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Μια διαλέξη

—Μάρκος Τσαμζώκος

—Καθ' Εξοχήν "Ελληνικό Βιβλίο στην 'Αλεξάνδρεια"

—Βασιλικό Θέατρο

—Θέατρο Μαρξίας Κοτοπούλη

—Νέα βιβλία

—Ποίηση

—Θέατρο

—Διαφορά

—Περιοδικά

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Μια διαλέξη

—Μάρκος Τσαμζώκος

—Καθ' Εξοχήν "Ελληνικό Βιβλίο στην 'Αλεξάνδρεια"

—Βασιλικό Θέατρο

—Θέατρο Μαρξίας Κοτοπούλη

—Νέα βιβλία

—Ποίηση

—Θέατρο

—Διαφορά

—Περιοδικά

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Μια διαλέξη

—Μάρκος Τσαμζώκος

—Καθ' Εξοχήν "Ελληνικό Βιβλίο στην 'Αλεξάνδρεια"

—Βασιλικό Θέατρο

—Θέατρο Μαρξίας Κοτοπούλη

—Νέα βιβλία

—Ποίηση

—Θέατρο

—Διαφορά

—Περιοδικά

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχνία

—Άλλη λογοτεχν

ΑΛΛΟΤΡΙΑ,,

ΤΩΡΑ...

ΤΟΥ ΑΝΡΙ ΓΚΥΓΙΕΜΕΝ

Οι μόνες αξιόπιστες μαρτυρίες για την τραυματικότητα της μάχης, ύστερ' απ' την τελευταία εκατόμη, είναι κείνες που μας έρθαν από συγγραφείς που πέρασαν οι ίδιοι μέσ' απ' την κόλαση. Είχαν το δικαίωμα να μιλήσουν, ένα δικαίωμα που τ'όχιαν πληρώσει άκριθα και που είχαν αποκλειστικά δικό τους: Ντορζελές, Μπαρρής, Ζολινό... Οι συγγραφείς αυτοί αξίζουν να τους ακούσουμε κάπως καλύτερα παρά τους καλοζωητές, που έκαναν τόσο μεγάλο νόθο με τη βία των άλλων. Ο ήρωισμός δεν είναι θέμα που μπορεί ο πρώτος τυχόντας να το μεταχειριστεί.

Παραπολύ φοβόμαί πως θα ξαναδούμε ν' ανθίζει η φριχτή φιλολογία των πολεμικών ανταποκριτών. Οι πολίτες αυτοί που ζούν μαζί με τους στρατιώτες και που γράφουν τόσους άραϊα πράματα, έχουν πιστεύω, καρτίσι μια δλόκληρη ανβολογία. "Ας ετοιμαστούμε να υποποτούμε κι' άλλη μια φορά αυτό το ασχος. "Αλλά, τουλάχιστο, μερικές φωνές ας ξεσηκαθούν, για να λογαριαστούν στη μελλοντική κρίση, μπροστά σ' αυτές τις ταπεινότητες.

"Όποιος, σ'τόν πόλεμο, αντί τουφέκι κρατάει πέννα πρέπει να φύλαχτεί πολύ. Πολύ λίγους ρόλους ξαίρω τόσο σιχαμερούς, όσο του ανθρώπου που είναι καλά προστατευμένος κι' αφήνει τον άλλον να πεθάνει γι' αυτόν. Ο πολεμιστής δεν βγάνει λόγους. Πελευμάει. Δίνει στη χώρα του κάτι καλύτερο απ' το θάλιο του και τη μελάνη του: δίνει το αίμα του και τη ζωή του.

"Ο πόλεμος είναι μια υπόθεση με πολύ λίγες κουβέντες. Όταν παίζουν όλα για όλα, η χρήση των λέξεων περιορίζεται στη διαίβαση των διαταγών. "Ας φοβόμαστε μην

ξευτελίσουμε με μια εύκολη κατάχρηση τους ήθους που σκεπάζουν πραγματικότητες ψηλές κι' αξίες δλοκαταστάτων. "Ελευθερία, δικαιοσύνη, ανθρωπινή ανεξαρτησία, είναι σήμερα λέξεις άβυσσοι, όποιες δεν επιτρέπεται να άγυρτείνουμε. Τό παρόν τους έδωσε ξαφνικά αυτή τη σκληρή και παρθένα λάμψη, που μια άγοράια μεταχείριση τους σκοτεινιάσε. "Ανεπαίσθητα άποσύρθηκαν απ' την κυκλοφορία, κι' έπαψαν ν' ανήκουν στο φιλολογικό όπλοστάσιο. Νά τες τώρα που λάμπουν καθώς φωτιές. Σημεία στον ούρανό, για ό,τι άπαντάει η θυσία μας.

"Εκείνος που σήμερα δεν έχει τουφέκι στο χέρι, ας άποταμιεύσει στη συνείδησή του τη βία εκείνου που άγνοεί. "Ο στρατιώτης εκπληρώνει και δίχως αυτόν το τρομακτικό του καθήκον. Δεν του χρειάζονται οι φωνές του. Δεν του ζητάει παρά να σωπαίνει, ένώ αυτός πεθαίνει για να τον σώσει.

"Αλλά, Θεέ μου! κάμε ώστε να μη μας χύσουν, σαν τονωτικό το "ήθικό" μας το παχύ μαύρο κρασί το μίσους... "Ο κόσμος είναι μάρτυρας, την ώρ' αυτή, πως τα έκατομύρια των νεαρών Γάλλων που έφυγαν για τα σύνορα, δεν έχουν στην καρδιά τους παρά ένα είδος ανδρικού σίχτου, άδερφικού και θλιμμένου, για κείνους που πρόκειται ν' άντιμετωπίσουν.

Οι "Ισπανοί, όταν θέλουν να μιλήσουν για την τελευταία πράξη μιας μάχης, για το κυριώτερο σημείο της, έχουν έναν όρο συγκινητικό. «Είναι — λένε — η στιγμή της άληθειας», όπου ο άνθρωπος δείχνει τη γενναϊότητα του, είτε τη δειλία του. "Ο πόλεμος εϊ

για τα έθνη, αυτή η στιγμή της άληθειας.

"Η άληθεια του συγγραφέα σήμερα είναι να διατηρήσει την αξιοπρέπεια του πνεύματος, ή καλύτερα, να την σώσει. "Όταν ο κόσμος έθλεπε να σχηματίζεται ή μεταμένη συννεφιά, όλοι οι άρχηγοί των κρατών μεταχειρίζονταν την ίδια λέξη προκειμένου να μιλήσουν για την μάστιγα που έρχόταν. Κατακλυσμός, έλεγαν. Μια φριχτή πλημμύρα που το πάν κινδύνευε να καταποντιστεί. "Ο κατακλυσμός πέφτει πάνω μας. Μάταια άλλάζουμε τις λέξεις για να πάρουμε θάρρος. "Όταν ακόμα είναι μέρα, είδαμε τί έπεφτε πάνω μας, διακρίναμε καθαρά το τρομερό του σχήμα. Τώρα έγινε σκοτάδι. Δεν φτάνει ν' άρνηθούμε την ύπαρξή του, είτε ν' άμφισβητήσουμε το πάχος για να καταφέρουμε να διαλυθεί. Βρισκόμαστε στους κόλπους της ύχτας. Σε πείσμα όλων μας των προσπαθειών, για να πειστούμε πως τ'άιτία μας εξακολουθούν να βλέπουν, διατρέχουμε τον εαυτάσμο κίνδυνο των τυφλών, που δεν έχουν φιλικά χέρια να τους οδηγούν.

Τό ξέσπασμα το πόλεμου παρασέρνει στο στρόβιλο του όλες τις ψυχές, αν όχι όλα τα σώματα' κανένας δεν ξεφεύγει απ' το φοβερό κλονισμό που προκαλεί. "Η χρήση των πολεμικών άερών δεν εϊνε παρά μια εϊκόνα, έντοπισμένη και όλική, τη άόρατης αυτής άσφύξης που άπειλεί όλη την ανθρωπινή σκέψη. "Ο πόλεμος δεν εϊναι μονάχα σφαγή και καταστροφή.

Δημιουργεί ακόμα κι' άλλα έρείπια παρεχτός εκείνα που γίνονται απ' τους βομβαρδισμούς. "Η βασιλεία του σκοτεινιάζει το πνεύμα, καθώς ο ούρανος. "Η Δύναμη γίνεται Θεός!...

Προσοχή ή διάνοηση!... "Ας μην επιτρέψουμε σ' εκείνους που πολεμάμε να μας νικήσουν, ακόμα και συντρίβοντάς τους. Θάχον θριαμβεύσει πάνω μας, ακόμα κι' αν τους είχαμε νικήσει στη μάχη, αν μας έκαναν ύμνους με τον έαυτό τους... "Ελά χάνουμε τό πόν, αν, νικητές, αφήναμε σ'τόν πύλεμο, άνάμεσα στους σκοτωμένους και τους έξαρτισμένους, και την ψυχή μας τη ίδια.

"Ο συγγραφέας, ο έρευνητής, ο πολυμορφώμενος, ο καλλιτέχνης, όλοι τέλος, αν δεν φωνάχτηκαν στη γραμμή της φωτιάς, τί πρέπει να κάνουν; Νά ζούν. Πρέπει να συνεχίσουν τη δουλειά τους' πρέπει να συνεχίσουν την πορεία τους. "Ο Λοτί, αντί το άνόητου πολεμικού του βιβλίου, ο Μπαρρής, όντι των γελοίων του σαλπισμάτων απ' τις στήλες μιας έφημερίδας, θα είχαν ύπρητησει καλύτερα τη Γαλλία, γράφοντας, ο πρώτος, άλλους "Ψαράδες της "Ιολανδίας" κι' ο δεύτερος άλλους "Ξερριζωμένους". Καλό εϊταν ένας Γουσταός Λανσόν, που ο γιός του σκοτώθηκε στο μέτωπο, να συνεχίσει τη μεγάλη κριτική του "έκδοση" κι' ακόμα πιο καλό εϊταν ένας Πιέρ-Μωρίς Μασσόν να μεταφέρει μέχρι τη γραμμή της φωτιάς το χειρόγραφο της μεγάλης του μελέτης για τη "Θρησκεία του Ζάν-Ζάκ", και να καταφέρει να την τελειώσει λίγες βδομάδες πριν σκοτωθεί επικεφαλής της όμύδας του.

"Ο Ντυαμέλ εϊπε, εξαιτίας ακριβώς αυτό το πνευματικού καθήκοντος: «"Ό,τι εϊν' άνθρωπιο, εϊναι δικό μας!». Τό σύνθημα τώρα πρέπει να εϊναι: «"Εξακολουθείστε».

HENRI GUILLEMIN

ΑΣ ΠΟΥΜΕ ΠΩΣ...

ΤΟΥ ΑΛΜΠΕΡ ΜΠΑΓΙΕ

"Ας πούμε πως από τότε που τέλειωσε ο προηγούμενος πόλεμος, για είκοσι χρόνια δηλαδή, όλες οι χώρες διάθεταν σε ειρηνικά έργα το χρήμα και τις προσπάθειες που διάθεσαν για τα έργα της καταστροφής.

"Ας πούμε πως αντί να κάνουμε κανόνια, κάναμε σπία, αντί όβιδες, λουτρά, κι' αντί για στρατώνες, σχολεία και Ιατρεία.

"Ας πούμε πως αντί να φράζονται τα διάφορα κράτη με γ ρ α μ έ ς Μασζινό και

άλλο πράμα από υποθέσεις. "Οχι μόνο δεν θα γινόταν πόλεμος, αλλά ούτε και κρίση θα περνούσαμε' οι λαοί, αντί ν' άλληλοσκοτώνονται, θα χαιρετούσαν τη χαραυγή του αιώνα αυτού της επιστήμης που πρέπει να διαδεχτεί τον αιώνα το σιδήρου.

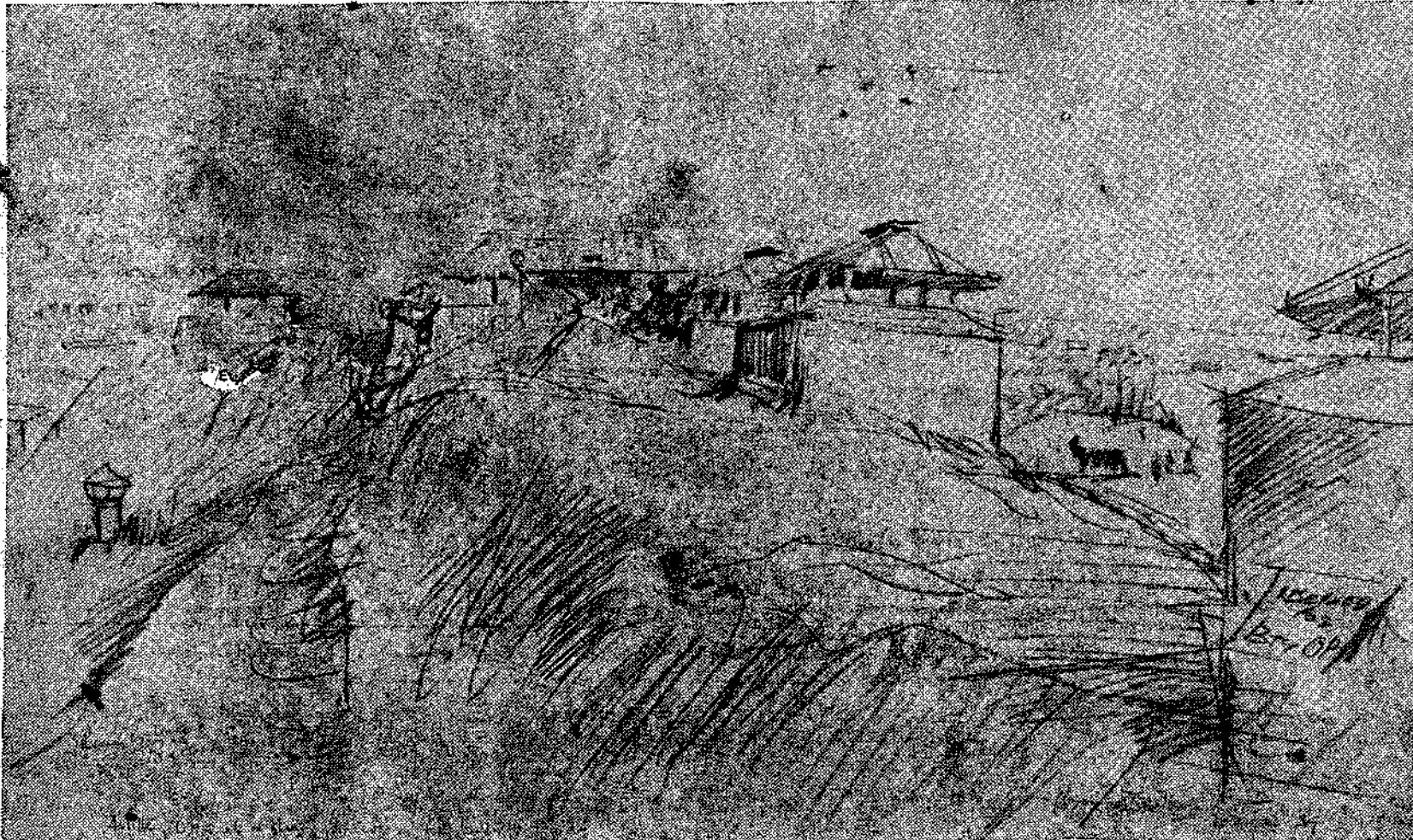
"Αλλοίμονο!... ή Εύρώπη δεν φάνηκε στο ύψος της μεγαλόπρεπης μοίρας που της προσφερόταν... "Αλλά αυτό μήπως σημαίνει πως πρέπει ν' άρνηθούμε το ιδανικό μας;

"Αντίθετα, έχω τη γνώμη, πως πάνω στην πάλη, δεν πρέπει μονάχα να το διατηρήσουμε, αλλά και να το διακηρύξουμε πιο μεγαλόφωνα.

Οι στρατιώτες, που στο μέτωπό μας, προσπατεύουν, μ' ένα μεγαλειώδες θάρρος, το έθνικό έδαφος, σιχαινούνται την ιδέα των πατριπαράδοτων μισών' δεν θέλουν να καταχτήσουν, ό,τι ναί, να καταπιέσουν όποιον ναί.

Αυτό που θέλουν, είναι να πετύχουν εκείνο που οι μεγαλύτεροί τους προσπάθησαν μάταια να πετύχουν: να έξαστρακίσουν τελείως τον πόλεμο απ' τη ζωή των ανθρώπων και να κέμουν για πάντα δυνατή την ειρήνη. Θέλουν να λυθούν με το Δίκαιο κι' όχι με τη Δύναμη τα προβλήματα που παρουσιάζονται μέσα στη ζωή των ανθρώπων. Θέλουν ή Εύρωπαϊκή "Όμοσπονδία ν' ανοίξει το δρόμο στην "Όμοσπονδία "Όλων των "Ανθρώπων. Θέλουν, τέλος, μια ειρήνη για πάντα έξασφαλισμένη, έγγυημένη, κι' οι άγώνες των τάξεων να σηστούν μαζί με τους άγώνες των κρατών και οι "Ανθρώποι,, άδερφωμένοι στην "Αφθονία, να έχουν τό θάρρος να ζούν εύτυχισμένοι.

Μη μου πείτε: "Πώς να σκεφτούμε κάτι τέτοιο όταν τα κανόνια θροντούν, όταν τα άεροπλάνα γκρεμίζονται, όταν τα καράκια θυβρίζονται; "Ακριβώς έπειδή εκεί βρίσκεται ο πόλεμος, πρέπει να χύσουμε τα μάτια μας σταυλωμένα στα έπακόλουθα και να ήειζουμε σ'τόν κόσμο πως κάνουμε τον πόλεμο για να τον σκοτώσουμε...
ALBERT BAYET.

"Ένα σκίτσο από το "Αυτικό Μέτωπο": "Αντιαεροπορικές πυροβολαρχίες

έγκορηνη περιέλασαν τις μεγάλες πόλεις με μια ζώνη από πράσινο και με έπεδα άολητισμού.
"Ας πούμε πως αντί να εφαρμόζουμε τη θεωρία της "Αφθονίας μόνο στα μέσα που σκοτώνουν, να την εφαρμόζουμε στην παραγωγή αντικειμένων Ικανών να κάνουν τη ζωή πιο άνετη, πιο άραϊα, πιο εδγενική...
Δεν είναι άνεγκη να σάς πω ποιδ θάταν το ριζικό μας, αν αυτές οι υποθέσεις εϊταν.

